

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 9

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARIDA MA'NAVIY TARBIYA JARAYONINI INNOVATSION TASHKIL ETISH VA BOSHQARISHNING RAQAMLI VA INSTITUTIONAL MEKANIZMLARI (NUKUS SHAHRI OTM TALABALARI O'RTASIDAGI EMPIRIK TADQIQOT VA YAPONIYA TAJRIBASI ASOSIDA)

Jakbarov Odiljon

Namangan davlat universiteti, mustaqil izlanuvchi DSc tadqiqotchisi.

e-mail: jakbarovodiljon@mail.ru ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-4756-6014>

Annotatsiya.

Maqolada oliy ta'lim muassasalari talabalarida ma'naviy tarbiyani innovatsion boshqarish masalalari Nukus shahridagi 3269 nafar talaba o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma asosida tahlil qilinadi. Natijalarga ko'ra, talabalarining 85,5 foizi raqamli texnologiyalardan foydalanishni, 76,6 foizi esa ilmiy asoslangan tashkilotchilikni zarur deb hisoblaydi. Yaponiyaning «Tokkatsu» tajribasiga asoslangan «Smart-Ma'naviyat» raqamli platformasi taklif etiladi.

Kalit so'zlar: ma'naviy tarbiya, oliy ta'lim, innovatsion boshqaruv, Yaponiya tajribasi, raqamli platforma, Nukus OTM talabalari, empirik tahlil, institutsional mexanizmlar.

ЦИФРОВЫЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ МЕХАНИЗМЫ ИННОВАЦИОННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ И УПРАВЛЕНИЯ ПРОЦЕССОМ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ (НА ОСНОВЕ ЭМПИРИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ СРЕДИ СТУДЕНТОВ ВУЗОВ ГОРОДА НУКУС И ОПЫТА ЯПОНИИ)

Жакбаров Одилжон

Наманганский государственный университет, независимый исследователь
исследователь DSc.

Аннотация.

В статье на основе опроса 3269 студентов высших образовательных учреждений города Нукуса анализируются вопросы инновационного управления духовно-нравственным воспитанием студентов. Согласно полученным результатам, 85,5 % студентов считают необходимым использование цифровых технологий, а 76,6 % — научно обоснованную организацию воспитательного процесса. Предлагается цифровая платформа «Smart-Ma'naviyat», разработанная на основе японского опыта «Tokkatsu».

Ключевые слова: духовно-нравственное воспитание, высшее образование, инновационное управление, опыт Японии, цифровая платформа, студенты вузов Нукуса, эмпирический анализ, институциональные механизмы.

DIGITAL AND INSTITUTIONAL MECHANISMS FOR THE INNOVATIVE ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF THE MORAL AND SPIRITUAL EDUCATION PROCESS OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (BASED ON AN EMPIRICAL STUDY AMONG UNIVERSITY STUDENTS IN NUKUS AND THE EXPERIENCE OF JAPAN)

Jakbarov Odiljon

Namangan State University, Independent Researcher DSc Researcher.

Abstract.

The article analyzes issues related to the innovative management of students' spiritual and moral education in higher education institutions based on a survey of 3,269 students in Nukus. According to the findings, 85.5% of students consider the use of digital technologies necessary, while 76.6% emphasize the need for scientifically grounded organization of the educational process. The article proposes the "Smart-Ma'naviyat" digital platform based on Japan's "Tokkatsu" educational experience.

Keywords: spiritual and moral education, higher education, innovative management, Japanese experience, digital platform, university students in Nukus, empirical analysis, institutional mechanisms.

KIRISH

Zamonaviy global o'zgarishlar va axborot jamiyati sharoitida oliy ta'lim muassasalarida talabalarda ma'naviy

tarbiya jarayonini samarali tashkil etish va boshqarish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. O'zbekiston Respublikasining 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi [1] hamda Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida [2] ta'lim-tarbiya jarayoniga innovatsion boshqaruv usullari hamda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish vazifasi qo'yilgan. Ma'naviy-ma'rifiy ishlarni an'anaviy rasmiyatchilikdan xoli ravishda, talabalarning shaxsiy ehtiyojlari va milliy hamda umuminsoniy qadriyatlar integratsiyasi asosida qayta ko'rib chiqish talab etilmoqda [7, 8, 11].

Ushbu tadqiqot muallifning "Oliy ta'lim muassasalari talabalarida ma'naviy tarbiya jarayonini innovatsion tashkil etish va boshqarish mexanizmlari (Yaponiya tajribasi misolida)" mavzusidagi DSc doktorlik dissertatsiyasi doirasida amalga oshirilgan bo'lib, uning asosiy maqsadi Nukus shahri OTM talabalari o'rtasida o'tkazilgan empirik so'rovnoma natijalarini ilmiy tahlil qilish hamda Yaponiya oliy ta'lim tizimining ilg'or boshqaruv usullarini milliy tizimga moslashtirish mexanizmlarini asoslashdan iboratdir.

2. ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA (LITERATURE REVIEW AND METHODOLOGY)

Oliy ta'lim muassasalarida talabalar ma'naviy tarbiyasini tashkil etish masalasi zamonaviy pedagogika, ta'lim menejmenti va ijtimoiy boshqaruvda ko'p omilli jarayon sifatida talqin qilinmoqda. Bugungi yondashuvlarda ma'naviy tarbiya faqat alohida ma'rifiy tadbirlar yoki auditoriyadan tashqari faoliyat bilan cheklanmay, balki talabaning qadriyatlar tizimi, fuqarolik mas'uliyati, ijtimoiy faolligi, axloqiy qaror qabul qilishi va universitet muhitidagi xulq-atvorini shakllantiruvchi yaxlit jarayon sifatida qaraladi [7, 8, 11]. Shu bois ma'naviy tarbiya samaradorligini oshirish oliy ta'lim muassasasining boshqaruv tizimi, raqamli infratuzilmasi, talabalar bilan ishlash modeli va ijtimoiy hamkorlik mexanizmlari bilan uzviy aloqadorlikda o'rganilishi zarur.

O'zbekistonda mazkur masalaning normativ-metodologik asoslaridan biri O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" hisoblanadi [2]. Mazkur hujjatda oliy ta'limni modernizatsiya qilish bilan bir qatorda zamonaviy bilim va yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlariga ega, mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlarni tayyorlash strategik vazifa sifatida belgilangan. Ushbu yo'nalishlar 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida ham izchil davom ettirilgan [1].

So'nggi yillarda oliy ta'limdagi pedagogik va boshqaruv jarayonlariga raqamli transformatsiyaning ta'siri alohida ilmiy yo'nalishga aylangan. A. Fernández, B. Gómez, K. Binjaku va E. Kajo Meçe oliy ta'lim muassasalaridagi raqamli transformatsiya tashabbuslarini tahlil qilib, universitetni raqamlashtirish faqat axborot texnologiyalarini joriy etish bilan chegaralanmasdan, strategiya, tashkiliy tuzilma, boshqaruv jarayonlari, inson resurslari va institutsional madaniyatdagi o'zgarishlarni ham talab qilishini ta'kidlaydi [9]. L.M.C. Benavides va hammualliflar tomonidan amalga oshirilgan tizimli adabiyotlar sharhi ham oliy ta'limdagi raqamli transformatsiyaning texnologik, tashkiliy va inson omillarini birgalikda hisobga olish zarurligini ko'rsatadi [10]. Mazkur qarashlar ma'naviy tarbiya jarayonida ham alohida raqamli vositalardan foydalanishdan ko'ra ularni yagona institutsional boshqaruv tizimiga integratsiyalash muhimligini ko'rsatadi.

Raqamli transformatsiya sharoitida talabaning subyektligi, mustaqilligi va faol ishtirokiga alohida e'tibor qaratiladi. OECD tomonidan ishlab chiqilgan "Learning Compass 2030" konsepsiyasida talaba ta'lim jarayonining passiv ishtirokchisi emas, balki maqsad belgilash, qaror qabul qilish, refleksiya va mas'uliyatli harakat qilish qobiliyatiga ega faol subyekt sifatida talqin qilinadi [8]. Ta'lim mazmunining moslashuvchanligi va o'quvchi-talaba avtonomiyasiga bag'ishlangan OECD tadqiqotlarida ham ta'lim oluvchilarga ko'proq tanlov va tashabbus imkoniyatini berish ularning mas'uliyati va ta'lim jarayonidagi ishtirokini kuchaytirishi qayd etilgan [12].

Yaponiya tajribasi ma'naviy-axloqiy tarbiya va institutsional boshqaruvning o'ziga xos modelini namoyon etadi. Yaponiyaning "Basic Act on Education" hujjatida ta'limning maqsadlari qatorida keng bilim va madaniyatni egallash, axloqiylik, mustaqillik, mehnatsevarlik, adolat, mas'uliyat, o'zaro hurmat, hamkorlik va jamiyat hayotida faol ishtirok etish kabi qadriyatlar belgilangan [6]. Shu sababli Yaponiya ta'lim modelida ma'naviy tarbiya epizodik tadbir emas, balki ta'limning umumiy maqsadlari tarkibiga integratsiyalangan qadriyatlar tizimi sifatida qaraladi.

MEXTning "The Fourth Basic Plan for the Promotion of Education" hujjatida ham shaxsning farovonligi, jamiyatdagi hamkorlik, uzluksiz ta'lim, raqamli transformatsiya va barqaror jamiyat uchun zarur kompetensiyalarni rivojlantirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan [3]. MEXTning ma'naviy tarbiyaga oid hujjatlarida esa insoniy fazilatlarini rivojlantirish, boshqalarga hurmat, ijtimoiy mas'uliyat va jamoat axloqini shakllantirish alohida ta'kidlangan [13, 14].

OECD tadqiqotlarida ham XXI asr ta'limi faqat akademik bilimlarni egallash bilan chegaralanmasligi, balki mas'uliyat, hamkorlik, refleksiya, fuqarolik faolligi va jamiyatdagi o'zgarishlarga moslasha olish kabi kompetensiyalarni rivojlantirish zarurligi qayd etiladi [7, 11]. Mazkur yondashuv ma'naviy tarbiya jarayonini talabaning shaxsiy rivojlanishi va ijtimoiy mas'uliyatini shakllantirish bilan bog'lash imkonini beradi.

Shu bilan birga, mavjud ilmiy tadqiqotlarda oliy ta'limni raqamlashtirish ko'proq o'quv jarayoni, ma'muriy boshqaruv, raqamli kompetensiyalar va universitetning texnologik transformatsiyasi nuqtai nazaridan o'rganilgan [9, 10]. Talabalarning ma'naviy tarbiyasini raqamli monitoring, institutsional muvofiqlashtirish, talabalar avtonomiyasi va boshqaruv analitikasi bilan yaxlit bog'lash masalasi esa nisbatan kam o'rganilgan.

Mazkur ilmiy bo'shliq Nukus shahri oliy ta'lim muassasalari talabalari o'rtasida o'tkazilgan empirik tadqiqot natijalarini [4] Yaponiya ta'lim tizimining institutsional va ma'naviy-axloqiy tarbiya tajribasi [3, 6, 13–15] bilan qiyosiy o'rganish zaruratini yuzaga keltiradi.

Tadqiqotning metodologik asosini tizimli-faoliyatli va qiyosiy-pedagogik yondashuvlar, shuningdek, statistik va kvalimetrik tahlil metodlari tashkil etdi [5]. Empirik tadqiqot bazasini Nukus shahri oliy ta'lim muassasalarida tahsil

olayotgan 3 269 nafar talaba o'rtasida o'tkazilgan kompleks sotsiologik so'rovnoma tashkil etdi [4]. So'rovnoma instrumentariysi 6 ta 5 ballik reyting shkalasi savollari (1 — eng past, 5 — eng yuqori), 4 ta yopiq va 5 ta ochiq turdagi mazmuniy savollarni o'z ichiga olgan.

3. MUHOKAMA (DISCUSSION)

Nukus shahri OTM talabalari so'rovnomasida namoyon bo'lgan ehtiyojlar — raqamlashtirish, ilmiy asoslanganlik va talabalarining faol subyekt sifatidagi ishtiroki — Yaponiya ta'lim siyosatidagi ma'naviy-axloqiy tarbiya, hamkorlik, o'zini o'zi boshqarish va ijtimoiy mas'uliyat tamoyillari bilan uyg'unlashadi [3, 6, 13, 14]. MEXT hujjatlari hamda xalqaro yondashuvlar tahlili quyidagi innovatsion boshqaruv mexanizmlarini ajratib ko'rsatishga imkon beradi:

1. Talabalar avtonomiyasi va jamoaviy mas'uliyat ("Tokkatsu" analogi). Talabalar avtonomiyasini kengaytirish, tadbirlar mazmunini ishlab chiqish va amalga oshirishga talabalar kengashlari, yoshlar klublari hamda tematik guruhlarini jalb etish ularning mas'uliyati va tashabbuskorligini kuchaytiradi [8, 12]. Nukus talabalarining "faol, asosiy va bosh rol" o'ynash istagi [4] bu yo'nalishning empirik asosini tashkil etadi.

2. "Smart-Ma'naviyat" raqamli platformasi. So'rovnomada talabalarining 85,5 foizi bildirgan raqamli texnologiyalarga ehtiyoj [4] oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy faoliyatni rejalashtirish, monitoring qilish va tahlil etishga xizmat qiluvchi yagona raqamli boshqaruv ekotizimini yaratish zarurligini ko'rsatadi. Raqamli transformatsiya bo'yicha tadqiqotlar bunday tizimlarning institutsional strategiya, boshqaruv jarayonlari va inson omillari bilan integratsiyalashgan holda joriy etilishi lozimligini ta'kidlaydi [9, 10].

3. STEM va ma'naviy tarbiya integratsiyasi. Kasbiy va texnologik ta'lim jarayoniga akademik halollik, mas'uliyat, hamkorlik va ijtimoiy qadriyatlarni integratsiyalash XXI asr kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim yo'nalishi hisoblanadi [7, 11]. Yaponiya ta'lim siyosatida ham bilim, ijtimoiy mas'uliyat va insoniy fazilatlarining uyg'un rivoji ustuvor tamoyil sifatida qayd etiladi [3, 6].

4. NATIJALAR (RESULTS)

So'rovnomada ishtirok etgan 3 269 nafar talabaning javoblari matematik-statistik usullarda guruhlanib, sifat va miqdoriy ko'rsatkichlar bo'yicha tahlil qilindi [4, 5]. Olingan natijalar quyidagi 1-jadvalda jamlangan:

No	Ko'rsatkich va savol mazmuni	O'rtacha ball (1–5)	Ijroiy baho (4–5 ball, %)	Respondentlari soni (N=3269)
1	O'qituvchilar qo'llayotgan pedagogik usullar yordami	3.87	66.8%	2 183 ta
2	Tadbirlarning samaradorligi va tashkil etilishi	3.87	65.7%	2 148 ta
3	Ma'naviy tarbiya jarayonining tizimli boshqarilishi	3.87	65.3%	2 133 ta
4	Jarayonning shaxsiy ehtiyoj va qadriyatlarga mosligi	3.79	62.4%	2 040 ta
5	OTMda ma'naviy tarbiya jarayonining talaba uchun muhimligi	4.08	72.7%	2 377 ta
6	Shaxsiy qadriyatlar shakllanishiga ko'rsatayotgan ta'siri	3.97	69.0%	2 257 ta

1-jadval. Nukus shahri OTM talabalarining ma'naviy tarbiya jarayonini baholash ko'rsatkichlari (N=3269) [4].

Jadval ma'lumotlari tahlili ko'rsatadiki, talabalar ma'naviy tarbiya jarayonining umumiy muhimligiga yuqori baho berishgan (o'rtacha 4,08 ball, 55,7% talaba 5 ball bergan) [4]. Biroq jarayonning shaxsiy ehtiyoj va qadriyatlarga mosligi eng past ballni (3,79 ball) tashkil etgan. Bu holat ma'naviy tarbiyani tashkil etishda individual yondashuv va talabalar ehtiyojini hisobga olish mexanizmlarini kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi [8, 12].

So'rovnomaning qisqa javobli savollari tahlili quyidagi muhim institutsional va raqamli ehtiyojlarni yuzaga chiqardi [4]:

1. Resurslar yetarliligi: Talabalarining 87,2 foizi (2 851 nafar) ma'naviy tarbiya uchun resurslar (mutaxassislar, vaqt, tadbirlar) yetarli deb hisoblaydi [4].

2. Boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish: Respondentlarning 19,5 foizi (637 nafar) boshqaruv mexanizmlarini isloh qilish zarur deb hisoblaydi (69% betaraf) [4].

3. Raqamli texnologiyalarga ehtiyoj: Talabalarining mutlaq ko'pchiligi — 85,5 foizi (2 795 nafar) ma'naviy tarbiyada onlayn platformalar, interfaol formatlar va axborot texnologiyalaridan keng foydalanish zarurligini bildirishgan [4].

4. Ilmiy asoslanganlik: Respondentlarning 76,6 foizi (2 504 nafar) ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni rasmiyatchilikdan xoli ravishda ilmiy va tizimli asosda tashkil etishni talab qilmoqda [4].

Ochiq savollarga berilgan javoblar tahlili shuni ko'rsatdiki, talabalar ma'naviy tarbiya negizida "milliy qadriyatlar", "kitobxonlik", "odob-axloq" va "erkinlik" ustuvor bo'lishi lozimligini hamda ushbu jarayonda o'zlari passiv kuzatuvchi emas, balki "faol, asosiy va bosh rol" o'ynashlari kerakligini ta'kidlashgan [4].

5. XULOSA (CONCLUSION)

O'tkazilgan empirik tadqiqot natijalari [4] hamda Yaponiya ta'lim tizimida qo'llanilayotgan tashkiliy-pedagogik va boshqaruv yondashuvlarining qiyosiy tahlili [3, 6, 13–15] oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy tarbiya jarayonini an'anaviy tadbirlar tizimidan zamonaviy, raqamli, talaba markazlashgan va natijadorlikka yo'naltirilgan boshqaruv modeliga transformatsiya qilish zarurligini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, mazkur jarayonning samaradorligi ma'naviy-ma'rifiy faoliyatning mazmuni bilangina emas, balki uni rejalashtirish, muvofiqlashtirish, monitoring qilish va baholash mexanizmlarining institutsional jihatdan qay darajada takomillashganligi bilan ham bevosita bog'liqdir.

Shu asosda oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy tarbiya jarayonini innovatsion tashkil etish va boshqarishning birinchi ustuvor yo'nalishi sifatida "Smart-Ma'naviyat" raqamli boshqaruv platformasini yaratish va amaliyotga joriy etish taklif etiladi. Ushbu platforma ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni yagona raqamli muhitda rejalashtirish, muvofiqlashtirish va monitoring qilish, talabalar tashabbuslarini tizimli ravishda qabul qilish, ularning ijtimoiy faolligini qayd etish hamda individual va guruhviy ishtirok dinamikasini tahlil qilish imkonini berishi lozim [4, 9, 10]. Mazkur mexanizm ma'naviy tarbiya jarayonida boshqaruv qarorlarini subyektiv kuzatuvlarga emas, balki tizimli ravishda shakllantiriladigan ma'lumotlar va empirik ko'rsatkichlarga asoslash imkoniyatini kengaytiradi.

Ikkinchi muhim yo'nalish — talabalar avtonomiyasi va subyektivligini kuchaytirish hisoblanadi. Tadqiqot natijalari [4] ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni faqat ma'muriy topshiriq asosida tashkil etish talabalarning barqaror qiziqishi va ichki motivatsiyasini yetarli darajada ta'minlamasligini ko'rsatadi. Shu sababli tadbirlar mazmunini ishlab chiqish, tashkiliy qarorlar qabul qilish va ularni amalga oshirish jarayonlariga talabalar kengashlari, yoshlar klublari va tematik klasterlarni bevosita jalb etish maqsadga muvofiqdir. Talaba avtonomiyasi, hamkorlik va mas'uliyat tamoyillari OECD hamda MEXT hujjatlarida ilgari surilgan yondashuvlar bilan uyg'unlashadi [3, 8, 12, 14].

Uchinchi yo'nalish sifatida ma'naviy tarbiya samaradorligini ilmiy monitoring qilish va KPI asosidagi baholash tizimini shakllantirish zarur. Bunda samaradorlikni faqat o'tkazilgan tadbirlar soni, qamrov ko'rsatkichi yoki rasmiy hisobotlar bilan o'lchashdan voz kechib, talabalarning qadriyat yo'nalishlari, ijtimoiy mas'uliyati, tashabbuskorligi, jamoaviy hamkorlikka moyilligi, ma'naviy-axloqiy refleksiyasi va universitet hayotidagi faol ishtirokini aks ettiruvchi kvalimetrik indikatorlar tizimidan foydalanish lozim [4, 5]. Davriy empirik so'rovlar, diagnostik kuzatuvlar va raqamli analitika natijalarini o'zaro integratsiyalash ma'naviy-ma'rifiy faoliyatning real ta'sirini aniqlash hamda boshqaruv qarorlarini muntazam ravishda korreksiyalash imkonini beradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy tarbiya jarayonini samarali tashkil etish uchun raqamli boshqaruv, talabalar avtonomiyasi, institutsional muvofiqlashtirish va ilmiy monitoringni yagona tizimga birlashtirish zarurligini asoslaydi [4, 8–10, 12]. Ushbu komponentlarning kompleks joriy etilishi ma'naviy-ma'rifiy faoliyatni epizodik va hisobotga yo'naltirilgan modeldan talabaning shaxsiy rivojlanishi, ijtimoiy mas'uliyati va qadriyatlar tizimidagi sifat o'zgarishlarini qo'llab-quvvatlovchi barqaror institutsional mexanizmga aylantirish imkonini beradi. Shu jihatdan Nukus shahri oliy ta'lim muassasalari misolida ishlab chiqilgan takliflar O'zbekiston oliy ta'lim tizimida ma'naviy tarbiyani innovatsion boshqarish amaliyotini takomillashtirishga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy asos sifatida qaralishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. – URL: <https://lex.uz/docs/5841063>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni. – URL: <https://lex.uz/docs/4545884>

3. Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology of Japan (MEXT). The Fourth Basic Plan for the Promotion of Education. – Tokyo: MEXT, 2023. – URL: https://www.mext.go.jp/en/policy/education/lawandplan/20240311-o-pe_dev03-1.pdf

4. Nukus shahri oliy ta'lim muassasalari talabalari o'rtasida ma'naviy tarbiya holatini o'rganish bo'yicha o'tkazilgan sotsiologik so'rovnoma natijalari (N=3269). – Nukus, 2024.

5. Abdullayeva Sh. A. Pedagogik tadqiqotlarda matematik-statistik metodlar va kvalimetriya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 192 b.

6. Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology of Japan (MEXT). Basic Act on Education (Act No. 120 of December 22, 2006). – Tokyo: MEXT. – URL: <https://www.mext.go.jp/en/policy/education/lawandplan/title01/detail01/1373798.htm>

7. OECD. The Future of Education and Skills: Education 2030. OECD Education Policy Perspectives. – Paris: OECD Publishing, 2018. – DOI: 10.1787/54ac7020-en. – URL: https://www.oecd.org/en/publications/the-future-of-education-and-skills_54ac7020-en.html

8. OECD. OECD Learning Compass 2030. Future of Education and Skills 2030. – Paris: OECD, 2019. – URL: <https://www.oecd.org/en/data/tools/oecd-learning-compass-2030.html>

9. Fernández A., Gómez B., Binjaku K., Kajo Meçe E. Digital transformation initiatives in higher education

institutions: A multivocal literature review. // Education and Information Technologies. – 2023. – Vol. 28. – P. 12351–12382. – DOI: 10.1007/s10639-022-11544-0. – URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10639-022-11544-0>

10. Benavides L. M. C., Tamayo Arias J. A., Arango Serna M. D., Branch Bedoya J. W., Burgos D. Digital Transformation in Higher Education Institutions: A Systematic Literature Review. // Sensors. – 2020. – Vol. 20, No. 11. – Article 3291. – DOI: 10.3390/s20113291. – URL: <https://www.mdpi.com/1424-8220/20/11/3291>

11. OECD. What Students Learn Matters: Towards a 21st Century Curriculum. – Paris: OECD Publishing, 2020. – 128 p. – DOI: 10.1787/d86d4d9a-en. – URL: https://www.oecd.org/en/publications/what-students-learn-matters_d86d4d9a-en.html

12. OECD. Curriculum Flexibility and Autonomy: Promoting a Thriving Learning Environment. – Paris: OECD Publishing, 2024. – URL: https://www.oecd.org/en/publications/curriculum-flexibility-and-autonomy_eccbac2-en.html

13. Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology of Japan (MEXT). Universal Mission of Education. – Tokyo: MEXT. – URL: <https://www.mext.go.jp/en/policy/education/lawandplan/title01/detail01/sdetail01/1373817.html>

14. Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology of Japan (MEXT). Measures Based on the Four Basic Policy Directions: Cultivation of Richness in Humanity and Promotion of Moral Education. – Tokyo: MEXT. – URL: <https://www.mext.go.jp/en/policy/education/lawandplan/title01/detail01/sdetail01/1373805.html>

15. Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology of Japan (MEXT). Current Status of Education in Japan and the Challenges We Face. – Tokyo: MEXT. – URL: <https://www.mext.go.jp/en/policy/education/lawandplan/title01/detail01/sdetail01/1373814.html>